

Авантура Ума¹

Није никада искорачио из хуманистичког идеала као европског и српског темеља. Стално је упозоравао шта су вредности Србије у њеној дугој и часној историји. Служио је тиме на част својој земљи и свом народу критикујући оне који су осрамотили ту историју

Умро је велики српски, југословенски и европски историчар Андреј Митровић. Са њим је са наше историографске и интелектуалне сцене нестала вредност једне истинске научне парадигме. Она је оличавала узбудљиву и јединствену енергију великих мисаоних домета која је у традицији XX века подразумевала не само стално преиспитивање претходних знања, него и очување етичких темеља на којима је почивала аутономија Ума.

Била је привилегија његових ђака, у које ја спадам, заједно са њим ући у авантуре ума, преиспитивати сваки облик етаблираног мишљења, једрити слободно на критици свега постојећег, са аргументима и без њих, учити заправо што је то Слободан човек у пољу мишљења. Управо је Cogito, мишљење, или непрестано преиспитивање вредности, разлог због којег сам и данас поносна што сам завршила Филозофски факултет у Београду, са великим мајстором филозофије историје, са Андрејом Митровићем. Али, морам признати, ни то није довољно да би учитељ остао у неизбрисивом сећању својих ђака. Потребно је још нешто. Учитељ мора етички и морално бити неупитан. Учитељ сам, на властитом примеру, мора показати и доказати што је то професионална етика, како се она брани и како није могућ никакав компромис са истином коју Ум легитимише. Цивилизација рационализма, којој припадамо, почива на чињеницама, не на жељама, надањима или политичким флоскулама. Истина је таква каква јест, свидела нам се или не. У томе је проблем или величина историјске науке. Као наука знања и чињеница из прошлости она је, по својој природи, пробле-матична и демистификаторска и тешко може бити угодна свима. Она се, такође, догодила и није је могуће мењати! Управо у тим оквирима властите струке Андреј Митровић је остао непоколебљив. Непоколебљив на срећу свих нас, непоколебљив да би из његовог личног чина црпили и сопствену храброст. Непоколебљив да би одбранио нашу професију и нашу веру да радимо нешто

¹ *Novi Magazin*, 29.08.2013, стр. 26-27.

што је у општем интересу и онда када сносимо консеквенце за упорност наше неприлагођености актуелним околностима.

Ако је ишта уздрмало етичке и моралне темеље наше струке био је распад Југославије и крвави рат. Ми историчари гледали смо, као савременици, како пред нашим очима нестаје историјска творевина Јужних Словена. Требало је много личне храбрости, много сталожености и етичности да би се тај трагични феномен који је променио наше зивоте испратио, тумачио и мислио на научни начин. Андреј је то радио. Непоклебљиво је критиковао рат и злочин који га је пратио. Као интелектуалац и као историчар није никада искорачио из хуманистичког идеала као европског и српског темеља. Стално је заправо упозоравао шта су вредности Србије у њеној дугој и часној историји. Служио је тиме на част својој земљи и свом народу, критикујући све оне који су срамотили и осрамотили ту историју. Сећам се свих оних петиција које је потписивао, од захтева за обустављањем бомбардовања Дубровника, заједно са својом супругом историчарком Љубинком Трговчевић, па до захтева за сменом Милошевића, када је дошао на удар етаблираних националистичких кругова у САНУ, када је био присиљен да чита петпарачке памфлетске и увредљиве текстове на свој рачун.

Сећам се, такође, када су падале бомбе над Београдом, када је Славко Ћурувија убијен, када су Андреј и Љубинка обилазили мене ноћу, са батеријском лампом, ходајући од Славије до Лоле Рибара, бринући се за мој живот.

Сећам се и сећању се, до краја живота, мог професора, мог ментора, мог великог пријатеља и великог човека, Андреја Митровића.